

Bilaga 1: Taxekategorier analys

Beslut om taxor och avgifter är ett ärende som årligen beslutas i nämnd för att sedan beslutas av Kommunfullmäktige. Här beslutas även vilken kategori respektive förening ska tillhöra.

Pensionärsföreningar har sedan beslut 2016 legat i kategori 2 vilket innebär att man hyr till subventionerad kostnad. Kategoriindelningen visar vilken målgrupp som är den högst prioriterade.

- Kategori 1: Barn- och ungdomsverksamhet inom bidragsberättigade föreningar i Enköpings kommun.
- Kategori 2: Övrig föreningsverksamhet, förvaltningar och skolor inom Enköpings kommun samt studieförbund och idrottsförbund.
- Kategori 3: Tävlingar/matcher/cuper för vuxna samt övriga hyresgäster.
- Kategori 4: Kommersiella och publika verksamheter, arrangemang och matcher av publikt intresse. För dessa upprättas särskilt avtal.

Historik

2016 fattade upplevelsenämnden beslut att dessa två målgrupper ska ingå i taxekategori 2 med ett tillägg om att bokningar för fysisk aktivitet i gymnastiksalarna ska ha nolltaxa (UPN2015/204). 2020 beslutades att ta bort nolltaxa vilket innebär att till exempel aktiviteter med friskvårdsinslag för pensionärer idag bokas i enlighet med taxor och avgifter för kategori 2 (UPN2019/277). Införandet av detta beslut har inte gjorts i sin helhet förrän 2025 till målgruppens fördel. För dessa blir det dock såklart en stor förändring att gå ifrån noll till kategori 2 taxa.

2023 beslutade kommundirektören att ge samtliga förvaltningar i uppdrag att under 2023 utreda vilka taxor och avgifter som kunde höjas utöver eventuell ordinarie uppräknings. Förslaget skulle öka intäkterna med minst 5,9 miljoner för 2024.

Samtidigt som den nya modellen med nettotaxa infördes 2024 beslutades om ytterligare höjning för kategori 2 med ca 13 % som totalt innebär ca 35 % i höjning sedan 2019. Det är inte införandet av modellen i sig som gjorde att taxorna höjdes, utan höjningen av taxorna beslutades samtidigt som modellen infördes.

Inför att den nya modellen infördes genomfördes en utredning med omvärldsanalys (2021) och uppföljning (2023) där man jämförde prioriterade målgrupper och taxenivåer i 10

närliggande kommuner och 10 jämnstora kommuner. I utredningen framgår det att Enköpings kommun generellt ligger på en lägre nivå när det gäller vuxenverksamhet än de kommuner som ingått i utredningen. I arbetet med rapporterna har frågan om att flytta pensionär och funktionsrätt till kategori 1 tagits upp på workshops med upplevelsenämnden. Båda tillfällen har svaret varit nej till en kategoriförändring.

Så här står det i Tjänsteskrivelse från 20 februari 2023 inför att den nya taxemodellen infördes: "Barn- och ungdomar är den högst prioriterade målgruppen för Enköpings kommun i taxor och avgifter. Utifrån detta och utifrån den utredning som är gjord där jämförelse gjorts med 20 andra kommuner så har denna målgrupp den lägsta procentuella höjningen i förslaget till taxor och avgifter, vilket är i linje med barnets bästa. Detta gäller hyra av lokaler och anläggningar."

Bakgrunden till de stora höjningar som genomfördes mellan åren 2019 - 2024 är att upplevelsenämnden ålagts procentuellt stora besparingskrav vilket har behövt hanterats genom både minskade kostnader och ökade intäkter. En parameter i detta var också att inga höjningar genomfördes under åren 2014 - 2018.

Samtidigt har föreningsbidragens storlek varit oförändrade vilket annars hade kunnat vara en kompensatorisk åtgärd. För föreningarna och dess medlemmar är en mer jämn prisutveckling mellan åren att föredra om taxorna ska höjas då det skapar en förutsägbarhet.

Pensionär och funktionsrättsföreningar har under de senaste 5 till 10 åren parallellt med diskussioner om taxor och stöd varit igenom en del försämrade förutsättningar för nyttjande av kommunala lokaler för hemvist. Vård och omsorgsförvaltningen har i förändringar i sin verksamhet också förändrat hur de stödjer dessa målgrupper och vilka lokaler de har tillgång till. Tidigare har de exempelvis kunnat nyttja vissa lokaler gratis och idag sker bokning av lokaler i enlighet med gällande taxor och avgifter.

Inom verksamheterna sker samarbeten med civilsamhället genom exempelvis IOP-avtal. I dessa fall utgår en annan taxa vilket utgår ifrån att verksamheten och aktiviteten bedöms bidra till nämndens och kommunens mål. Exempelvis Kryddgårdens gym som är ett avtal mellan Vård och omsorg och civilsamhället. Bio för pensionärer som är ett avtal mellan Kulturverksamheten i upplevelseförvaltningen och civilsamhället. Boulebanan på Hökens IP, som är ett avtal mellan Idrott och fritidsverksamheten och civilsamhället.

Ekonomiska konsekvenser

En flytt av taxekategori för pensionär och funktionssätt bedöms innebära en lägre intäkt på runt 200 tkr per år enligt taxor och avgifter 2025. Bokningarna tillhör till största delen Kryddgården och Ljunggårdens lokaler då den största målgruppen av förhyrare är pensionärsföreningar.

Aktivitetsbaserad taxa har införts för vissa bokningar. Detta innebär att taxa för specifika samlingslokaler som vid bokningstillfället ska användas för tex dans istället får betala motsvarande taxan för en gymnastiksal. Detta förväntas ge en kostnadssänkning för föreningar. Taxeskillnaden mellan taxekategori 1 och 2 är ca halva taxan vid aktivitet träning i samlingssalar. Taxan för möten i samlingssalar är skillnaden mellan kategorierna inte lika stor, något lägre i kategori 1 än kategori 2. Bokningarna tillhör till största delen Kryddgårdens lokaler, därav tillfaller intäkterna eller intäktsbortfallet den nämnd som äger hyreskontraktet för lokalerna.

Under åren 2022 - 2024 har den allmänna prisutvecklingen i Sverige präglats av hög inflation och stigande räntor vilket påverkat privatekonomin. I den ekonomisk analysen är det svårbedömt om antalet bokningar kommer vara lika eller förändras efter föreslagna förändringar. Taxor och avgifters påverkan på intäkterna beror till stor del på målgruppens betalningsförmåga, behov och om det finns andra alternativa lokaler. Det finns föreningar som valt att boka hos annan aktör 2025, sedan förutsättningarna förändrats. För vissa typer av lokaler är det problematiskt om kommunen konkurrerar med övriga aktörer som har liknande lokaler.

Underlag enligt bilagor. Se uträkningstabeller och exempel.

Bilaga 2: Bilaga 2 Bokningsstatistik 2024 pensionär funktion

Bilaga 3: Rapport Taxor och avgifter 2023

Sociala konsekvenser

Psykisk ohälsa är vanligt bland personer 65 år eller äldre – men det går att förebygga enligt Folkhälsomyndigheten (bilaga 4).

Att åldras innebär både sociala och hälsomässiga förändringar. Generellt tycks flera faktorer som samvarierar med psykisk ohälsa öka med stigande ålder, till exempel fysiska hälsoproblem, försämrade funktionsförmåga, förlust av närstående och försvagat socialt nätverk. Av betydelse för att främja psykisk hälsa är till exempel.

- Fysisk aktivitet – att röra sig utifrån sin egen förmåga spelar stor roll för att hålla igång både kroppen och hjärnan. Äldre som är mer fysiskt aktiva sover bättre och minskar risken för flera kroppsliga och psykiska sjukdomar.
- Social gemenskap, delaktighet och meningsfullhet – att ha regelbunden kontakt med andra människor, träffa släkt och vänner och känna sig behövd är skyddsfaktorer för den psykiska hälsan.

Oavsett kategoritillhörighet kan förutsättningarna för pensionär och funktionsrättsföreningar att bedriva verksamhet påverkas positivt om beslut tas att genomföra förändringarna nedan.

Ett förslag till taxor och avgifter 2026, som kommer upp till beslut av upplevelsenämnden i april, är att differentiera mötesrum och samlingssalar vilket bedöms ha en positiv påverkan på möjligheterna för pensionär och funktionsrättsföreningar att vara verksamma i kommunens lokaler. De små mötesrummen utan teknik beräknas få lägre hyra än i dagsläget.

Föreningshuset kommer ha positiv påverkan generellt för pensionär och funktionsrättsföreningar och utgångspunkten där är att tillämpa befintliga taxor och avgifter.

En motion som bereds till regeringen just nu handlar om subventioner för pensionärers friskvårdsaktiviteter. Detta visar på frågornas betydelse.

Bilaga 4: FHM-Psykisk-ohälsa-vanligt-personer-65-ar-aldr.pdf

Bilaga 5: Motion till riksdagen 2024/25:1655

Sammanfattning

Kärnfrågan utgår ifrån hur prioriterad denna målgrupp är i förhållande till andra prioriterade målgrupper. De föreslagna förändringarna framöver i kombination med aktivitetsbaserad taxa samt ett eventuellt beslut av kategoritillhörighet gör det svårt att bedöma de sammanlagda effekterna. Varje del enskilt innebär positiva effekter socialt och ekonomiskt men på totalen skulle det sannolikt innebära stora positiva förändringar i förutsättningarna för pensionärer och funktionsrättsföreningars verksamhet. Något som kan vara en motvikt i samhällsutvecklingen och förebygga ohälsa bland äldre, sänka samhällets sjukvårdskostnader och skapa bättre förutsättningar för fler att leva friska längre.